

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

2. De majore & minore bono.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

strum quoque ingenium, quod de suo possit tribuere. Quare Propositiones ex Indice concionatorio nunquam nudè in nostram orationem transferendæ sunt, sed visa alterius cogitatione alia similis invenienda. Pro cæteris partibus orationis augendis & ornandis defectui notatorum subvenire poterit in fine Librorum positus *Index Rerum & Verborum*. In hoc lustrando non consulatur solum illud verbum, quod proximè tangit materiam nostræ orationis, sed quærantur insuper idem significantia & contraria, vel propiùs ad eandem rem accedentia. Ita si desiderentur aliqua v. g. de Humilitate, investigetur insuper in eodem Indice in verbis: Demissio, Modestia animi, Contemptus sui, Superbia, Arrogantia, Ambitio, Honor, Humilis. Si de Jejunio, quærat e-
tiam: Temperantia, Abstinencia, Intemperantia, Gula. Idem faciendum in Concordantiis Bibliorum, quando pro aliquo argumento testimonia S. Scripturæ expetuntur. Verùm pro dilatatione sequentia notentur.

CAPUT II.

De majore & minore bono.

- I. **Q**uid simpliciter est bonum? Resp. Quid sit bonum De hoc fusiùs agit Aristoteles L. I. num. Rhet. c. 6, ubi definit, bonum esse id, quod propter

propter se est expetendum, & cujus gratiâ solemus aliud expetere, tanquam medium, ad illud obtinendum; & quod omnia expeterent, si rationem haberent. Sic etiam equus, nisi ratione careret, tanquam suum bonum magis expeteret libertatem, quam ut admitteret frænum & equitem. Et L. I. Ethic. dicit ex veterum sensu, bonum esse id, quod omnes appetunt. Potest verò aliquid, quod non est bonum in se, esse alicui bonum privatim, ut jejunium, castigatio corporis, &c. Neque omne bonum est, quod tale cuicumque videtur, sed quod prudens, si rem penitus perspectam habet, bonum esse judicat.

Majus vel minus.

II. Quod bonum majus vel minus est? Resp. Res quævis creata major vel minor vocatur in comparatione alterius, h. e. major respectu minoris, minor respectu majoris. Sic mons quilibet est absolute magnus, minor tamen collatus cum majore monte. Ovis major est respectu muris, minor respectu equi. Ex quo patet, posse aliquid esse majus minoris, & minus majoris comparatione. Jam verò ad præsentem meum scopum dico, illud bonum esse majus, quod alteri, in se simpliciter etiam bono, præstat: seu, quod in se habet tantum boni, quantum res illa altera, & præterea adhuc aliquem excessum.

Regulæ co-

III. Quæ sunt regulæ cognoscendi, an ali-

nam vitæ suæ non parcat, minùs parceret pecuniæ. 4. In bonis & malis majora sunt, quæ rariùs ab hominibus fiunt. 5. Quod excedit rem magnam, quæ aliam rem magnam excedit, etiam illam alteram rem magnam excedit. V.G. Magna est dignitas Episcopalis. Hanc excedit dignitas Cardinalitia. Igitur dignitas Papalis, quæ Cardinalitiam superat, etiam Episcopali antecellit. 6. Causa efficiens majoris boni, est & ipsa majus bonum respectu alterius. Sic majus bonum est bene agere, quàm bene dicere: majus igitur bonum est Philosophia moralis, quæ docet bene agere, quàm Rhetorica, quæ docet bene dicere. Vice versa quando Effectus est majus bonum, etiam ipsius Causa Efficiens erit majus bonum. Sic actus Fortitudinis majus bonum est, quàm actus Temperantiæ, Liberalitatis, &c. Igitur etiam Fortitudo majus bonum est, quàm Temperantia, Liberalitas, &c. 7. Majus est, quod propter se expetitur, quàm quod propter aliud. Ita major est Scientia, quæ propter se expetitur, virtute bellica, quæ propter gloriam expetitur. Major fama, quæ propter se, quàm opes, quæ propter usum appetuntur. Ob eandem causam majus bonum est, quod habet rationem finis, cum hic propter se expetatur, alia verò ipsius obtinendi gratiâ. Et hinc scientia melior est studio litterarum. 8. Majus est, quod minoribus

noribus, h. e. facilioribus & paucioribus indiget, quàm alterum. Ita sapientes cæteris anteferuntur, quia suâ sapientiâ contenti nihil aliud desiderant. Prata & aræ meliora sunt bona, quàm vineæ, quia minore sumptuum & laboris impendio indigent. Idcirco etiam res præstantior est, quæ non eget alterius ope, quàm quæ tali indiget; quemadmodum virtus Ducis excellentior est virtute militis, quæ sine virtute Ducis inutilis est.

9. Principium efficiens, & causa finalis, est majus bonum, quàm Effectus. Ideo inventor alicuius artis præfertur ei, qui jam inventam excolit. Ob eandem causam Deus omnium rerum principium & finis omnibus præfertur. Quod si verò duo sint principia, aut duæ causæ finales, res ea major est, quæ à majore principio vel causa nascitur. Hinc majus est administrare bellum, quàm moliri ædificium, quia majus est Ducem esse, quàm Architectum. Eodem modo divitiæ & honores sunt duæ causæ finales, ob quas homines agunt: sed sicut honores divitiis antecellunt, ita majora sunt, quæ propter honores, quàm quæ propter opes fiunt. Rursum, quod rei majoris principium aut causa finalis est, majus censetur esse. Hic locus tamen dubius est, cùm principium sit imbecillum, v. g. suasor, plus verò agat, qui consilium exequitur.

10. Rara vulgaribus eminent, ut aurum ferro; licet enim hoc sit
utilius

utilius, tamen illud est rarius, & ejus possessio pluris æstimatur. Ita Cierc. pro Lege Man. Pompeium ex paucitate virorum fortium laudat. Contrarium censendum de quibusdam aliis rebus, quarum ut magna copia ita frequentior & necessarius usus est. Sic optima aqua, ignis, &c. Similiter difficilia facilibus plerumque majora sunt, ut in actibus virtutum & artibus: interdum verò minora, cum nimis difficilia minora censeantur. 11. Majus bonum est, cujus contrarium & privatio est majus malum; potest enim sæpe ex contrario cognosci majus bonum. Ut, si morbus majus malum est, quam paupertas, etiam bona valetudo majus bonum est, quam divitiæ. Sic etiam Justitia Fortitudini, fama opibus, virtus non virtuti, vitium non vitio præhabetur. Item bene facere pauperi majus est, quam eidem esse bene affectum, ob eandem causam. 12. Majora bona vel mala sunt, quorum opera sunt pulchriora vel turpiora. Ut: Alexander illustriora præstitit, quam Hannibal; Alexander igitur Hannibale major. Vicissim qui major est, ejus etiam opera majora. Major est Humilitas Regis, se deprimentis, quam alterius. Ex eo capite opera Christi sunt infinitæ dignitatis. 13. Quorum excellentia magis æstimatur, majora sunt. Ut si in majore æstimatione & honore est excellens Jurisconsultus, quam excellens Me-

Medicus, Jurisprudencia melior est, quàm Medicina. Melius est, acutè videre, quàm acutè olfacere: Igitur visus est majus bonum quàm Olfactus. 14. Majus est, cujus cupiditas est honestior & laudabilior. Quò autem res major est, eò magis appetitur; igitur rerum honestiorum cupiditas honestior est. Ita honestum est gratificari amico; honestius prodesse patriæ: itaque patria præstat amico. 15. Quorum scientiæ pulchriores & exquisitiores, ipsa quoque sunt pulchriora & exquisitiora; est autem pulchrior scientia objecti pulchrioris; ex quo objecto pulchrior est scientia Theologiæ, quàm Physicæ, ideo melior Theologia Physicâ, melior scientia rei militaris Jurisprudentiâ, sicut disputat Cic. pro Mur. 16. Majus est, quod est tale judicio prudentium, ex quo metiendum esse majus bonum initio hujus capituli dictum est. Sic prudentes judicant, majus esse consulere felicitati publicæ, quàm privatæ; prodesse animo, quàm corpori; honori, quàm divitiis consulere. 17. Et quæ solent inesse melioribus. Inde dotes animi dotibus corporis præponuntur. 18. Majus est, quod vir melior eligeret, ut injuriam accipere, quàm inferre. Sic Fabricius melius esse judicavit, Pyrrho nuntiare, ut sibi à Medico caveret, quàm concedere, ut hostis populi Rom. veneno tollatur. Regulus maluit ad supplicium redire, quàm ho-

sti

256 LIB. VI. DE EXERCITIO
sti datam fidem fallere. 19. In rebus honestis majus est, quod jucundius, h. e. minus molestum eò longiùs durans. Ita voluptas animi voluptati corporis antefertur. 20. Item quod pulchrius & decentius est, sicut Virtus decentior est opibus & formâ. 21. Quod homo sapiens & bonus sibi eligeret, aut amico suaderet. 22. Diuturniora & certiora brevioribus & incertioribus antefertant, Ex quo capite pluris fit honor, quàm opes; ars experientiam, virtus bona cætera præcedit. 23. Majus est, quod omnes boni appetunt, quàm quod non omnes; quod plures, quàm quod pauci. Dicitur: *boni*; nam plures mali magis expetunt divitias, quàm Justitiam, bona corporis, quàm animi. 24. Majus est, quod ipsi adversarii tale judicant, quibus in simili judicio meritò plus tribuitur, quàm amicis: ut, si ipsi scelerati judicent, aliquid esse rectè factum. 25. Majus bonum est, quod omnes habent, qui boni censentur, & quo carere ignominiosum est, ut habere amicum, imbutum esse litteris; oppositum enim aliquo modo ignominiosum est. 26. Quod est laudabilius. Sic Cic. pro Marcello probat, laudabiliorem esse clementiam, quàm virtutem bellicam. 27. Quæ magnitudine excedunt illa, quæ omnibus magna videntur. Magnum videtur vincere gentes, majus vincere seipsum. Cicer. *ibid.* 28. Majus apparet, si, quod summatim dici
po-

potuisset, distribuatur in partes, qui modus Ciceroni familiaris est. Iste & præcedens modus magnopere servit ad amplificandum, præcipuè si in hoc posteriore fiat Congeries aut Commoratio, de quibus dictum L. 3. c. II. n. 3. & 5. 29. Majora habentur, quæ ad felicitatem ac beatitudinem vitæ spectant, cujusmodi sunt potissimum virtutes, &c. 30. Præterea, quæ propter seipsa expetuntur, meliora sunt, quàm quæ propter aliorum existimationem. Sic valetudo propter seipsam, forma propter alios expetitur. Idcirco Humilitas melior est aliis virtutibus, quia per eam non captatur aliorum existimatio, sicut fieri potest per alias. Insuper omne id præstat, quod homines magis optant esse, quàm videri. 31. Quanto plures commoditates aliqua res habet præ altera, tantò major est, si cætera sint paria; nam bona animi bonis corporis semper sunt præferenda. 32. Majus est bonum, quo minùs possumus carere. Sic Visus præstantior est aliis sensibus, & unus oculus lusco carior est, quàm duo rectè & ambobus videnti, quia hic uno amisso habet saltem alterum, ille verò penitus excæcatur. Honor eadem de causa opibus præponderat, quia minùs eo possumus carere.

R

CA-